

7. Дзюбенко-Мейс Н. День холодного сонця / Наталія Дзюбенко-Мейс // День і вічність Джеймса Мейса / заг. ред. Л. Івшиної. — К.: Вид. ЗАТ «Українська прес-група», 2005. — С. 414–426.
8. Грабовський С. «Це — наша справа»: Людина високої думки / Сергій Грабовський // День. Щоденна українська газета. — 2012. — № 28, 17 лютого.

Анотації

Гудзь В. В. Джеймс Мейс как ученый и личность и его отношения с властными кругами.

Анализируется литература о жизни Джеймса Мейса, его отношения с властными кругами и вклад ученого в исследование голода в Украине 1932–1933 годов. Доказывается тезис о том, что Мейс сыграл решающую роль в распространении в мире исторической правды о геноциде украинского народа и его последствий для современной Украины.

Ключевые слова: историк Джеймс Мейс, личность и власть, голод 1933 г. в Украине, постгеноцидное общество.

Gudz V. V. Mace as a scientist and personality and his relationship with governmental circles.

The literature about Mace's life, his relationship with governmental circles and his contribution to the study of famine (1932–1933) in Ukraine is analyzed. It is proved that Mace played the leading role in spreading of historical truth about the genocide of Ukrainian people and its consequences for modern Ukraine.

Key words: historian James Mace, personality and power, famine in Ukraine in 1933, post-genocidal society.

Надійшла до редакції 20 жовтня 2013 р.

УДК 929Станко:3784(477.74-21):069

Л. М. Іваніченко

УЧАСТЬ В. Н. СТАНКО У СТВОРЕННІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ЛАБОРАТОРІЇ АРХЕОЛОГІЇ ТА ЕТНОЛОГІЇ СТЕПОВОЇ УКРАЇНИ ОНУ ім. І. І. МЕЧНИКОВА

У статті досліджується питання про внесок відомого вітчизняного археолога В. Н. Станко в організацію і діяльність наукової лабораторії при кафедрі археології та етнології України Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. Аналізуються основні напрями її діяльності і оцінюється її роль **на основі історичних досліджень вчених університету та архівних джерел.**

Ключові слова: Станко В. Н., лабораторія, Північно-Західне Причорномор'я, палеолітична колекція, Причорноморська археологічна експедиція, поселення Анетівка, археологічні та етнологічні розвідки.

Здобутки в археології, етнології та історії Володимира Никифоровича Станко поповнили вітчизняну та світову наукову скарбницю, а створені ним наукові і освітянські структури і нині успішно працюють на підготовку дослідницьких і педагогічних кадрів незалежної України. Вчений всесвітньо відомий археолог, історик, етнолог, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, дійсний член Російської академії природничих наук. Володимир Станко тривалий час був деканом історичного факультету Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, головою вченої ради факультету та спецради з захисту докторських і кандидатських дисертацій при університеті та керівником міжнародних проектів. Діяльність В. Н. Станко в організації науки втілювалася у різних напрямках. Один з них — створення наукових лабораторій при університетах, де він працював. Першу він створив при кафедрі археології та етнології ОНУ, другу — при Інституті історії і права МДУ (МНУ) ім. В. О. Сухомлинського. Дана стаття присвячена ролі вченого у створенні, становленні та дослідницькій роботі наукової лабораторії в м. Одесі.

Лабораторія археології та етнології Степової України ОНУ ім. І. І. Мечникова була одним з центрів вивчення палеолі-

ту степової зони України, етнологічних досліджень населення південно-західного регіону, накопичення, зберігання і наукової обробки археологічних та етнографічних матеріалів, проведення теоретичних і практичних занять студентів, роботи студентських гуртків. Лабораторія працювала 19 років, однак до цього часу, крім поодиноких газетних публікацій, не видано жодної статті про діяльність даної установи.

Авторка використала документацію архіву Лабораторії [2–5; 9–10], роботи В. Н. Станко та його учнів [8; 11]. Опрацьовано звіти кафедри археології та етнології України ОНУ ім. І. І. Мечникова [1; 6; 7]. За допомогою згаданих джерел та літератури вдалося окреслити причини створення, напрямки роботи, мету, основні результати її діяльності.

Ідея створення лабораторії належить В. Н. Станко, який на одному з засідань кафедри давнього світу та середніх віків (жовтень, 1988 р.) зазначив, що хотів її організувати ще наприкінці 80-х рр. ХХ ст. [1, арк. 11]. У 1990 р. рішенням вченої ради університету від 29 травня визнано доцільним створення даної установи. В одному з варіантів обґрунтування про створення Лабораторії є відомості, що прийняте рішення отримало підтримку від керівників Інституту археології УРСР академіка П. П. Толочко, Інституту ботаніки АН УРСР академіка К. М. Ситніка, Інституту зоології АН УРСР члена-кореспондента І. А. Акімова, Інституту історії, філології та філософії Сибірського відділу АН СРСР академіка А. П. Дерев'янка. Однак через різні обставини лабораторія почала працювати тільки з 1991 р., хоча неформально вже функціонувала. До цього часу обладнано приміщення, розміщені археологічні і палеозоологічні колекції, створена база в с. Анетівка Миколаївської області, де зібрано необхідне обладнання для ведення археологічних розкопок [2, арк. 1]. Період створення лабораторії багато в чому обумовлюється тим, що в 1993 р. В. Н. Станко створює та очолює кафедру археології та етнології України на історичному факультеті ОНУ ім. І. І. Мечникова. Її створення стало необхідним для поглиблення дослідження актуальних питань, пов'язаних з проблемами етногенезу, палеоекології і палеоекономіки населення Північно-Західного Причорномор'я, і визначалося наявністю відповідних кадрів, результатами багаторічних досліджень та

можливістю більш активного залучення студентів до науково-дослідницької роботи. Археологами кафедри накопичений багатий досвід вивчення економічних структур стародавніх суспільств Південної України та значний фактичний матеріал, необхідний для повноцінних наукових досліджень. Результати робіт комплексної Причорноморської археологічної експедиції отримали широку відомість у вітчизняній та зарубіжній науці. Кафедра мала також невеликий досвід вивчення етнології населення степової зони. З початком 90-х рр. розпочата робота по вивченню сімейних і родинних відносин різних народів степів, формування поселень та будівництва жител, громадського побуту та звичаєвості [3].

Спочатку Лабораторія вважалася учбово-методичною і мала наступний склад: підпорядкована завідувачу кафедри археології та етнології України — В. Н. Станко; завідувач лабораторії — О. А. Прігарін (з 1995 р. — І. В. Піструїл); старші інженери та лаборанти, співробітники кафедри археології та етнології України (А. В. Главенчук, А. В. Старкін, В. Я. Диханов, О. В. Сминтина та інші в рамках тем при кафедрі) [4].

В лабораторії організоване дослідження за наступними науковими напрямками:

1. Палеоекологія. Проведення широкого вивчення геоморфології, стратиграфії, палеоботаніки, палеозоології, комплексне датування археологічних пам'ятників і на основі одержаних даних реконструкція динаміки зміни природної обстановки в регіоні степів.

2. Палеодемографія. Проведення картографування пам'ятників палеоліту та мезоліту степів. Здійснено реконструкцію палеодемографічної ситуації у Північно-Західному Причорномор'ї на основі визначення щільності заселення окремих екологічних ніш, можливостей і темпів репродуктивності степів та виявлення можливих конфліктів природи і суспільства (проявлення або елементи палеоекологічних криз).

3. Палеоекономіка. Постійне проведення розкопок пам'ятників палеоліту і мезоліту у степовій зоні на широких площах і на цій основі вивчення структур господарської діяльності давнього населення. Проводиться побудова моделі просторового функціонування стародавнього суспільства в умовах степів. Вивчення технологій стародавнього виробництва та розробка схем техніко-

морфологічного аналізу індустрії пам'ятників степової зони, проведення їх кореляції між собою і з індустрією сусідніх територій. Проведення ремонтних, трасологічних і експериментальних робіт. Реконструкція функціональної структури стародавніх поселень на основі планіграфічних досліджень в лабораторії.

4. Вивчалася складна проблема стародавньої історії України — складення відтворюючої економіки у Південній Україні і досліджувалася динаміка наростання кризових явищ в мисливському господарстві населення степів.

5. Етнологія. Розширилися пошуки етнологічного матеріалу для порушення питань міжетнічних зв'язків різних народів Степової України: українців, болгар, гагаузів, греків тощо. Вивчалися сімейні і родинні відносини у народів степів, історія формування поселень та жител [2, арк. 1–3].

Науково-дослідницька та освітянська діяльність лабораторії побудована на основі розробки конкретних наукових тем в області археології та етнології степового Причорномор'я. За період наукового керівництва В. Н. Станко спільно з кафедрою археології та етнології України, лабораторією розроблялися наступні наукові теми: «Екологія і економіка стародавніх суспільств Південної України» (В. Н. Станко, А. В. Старкін) — 1992–1994 рр. [5]; «Стародавні культури Північно-Західного Причорномор'я» (В. Н. Станко, А. В. Старкін) — 1993 р.; «Екологія, демографія та економіка ранньопервісної спільноти степової України» (В. Н. Станко, В. Я. Диханов, А. В. Главенчук, А. В. Старкін) — 1993–1995 рр. [6, арк. 1; 7 арк. 1]; «Етногенез та етнічна історія населення Степової України» (О. А. Прігарін, А. В. Шабашов) — 1993–1995 рр.; «Матеріальна та духовна культура болгар Бессарабії» (О. А. Прігарін, А. В. Шабашов) — 1995 р. [4, арк. 3]; «Анетівка II. Питання соціально-економічного розвитку населення Північного Причорномор'я в пізньому палеоліті» (В. Н. Станко, І. В. Піструїл, А. В. Старкін) — 1996–1998 рр.

За темами під керівництвом В. Н. Станко проводився великий об'єм археологічних та етнографічних досліджень. Перші включали в себе археологічні розвідки та розкопки, в яких брала участь постійно діюча Причорноморська палеолітична експедиція, в яку входили співробітники кафедри археології та етнології України ОНУ ім. І. І. Мечникова. Археологічні

розвідки здійснювалися з метою моніторингу стану раніше знайдених пам'яток археології і виявлення нових.

У 1993 р. експедицією під керівництвом В. Н. Станко проведені розвідки неолітичного поселення Лащівка у Первомайському районі Миколаївської області [5, арк. 2]. У 1996 р. згідно з договором з управлінням культури Миколаївської обласної держадміністрації, співробітниками кафедри та лабораторії (О. А. Прігарін, І. В. Піструїл, О. М. Дзиговський) у Доманівському районі Миколаївської області проведені розвідки з метою виявлення археологічних та козацьких пам'яток даного регіону. В результаті розвідки знайдено 37 пам'яток різноманітних культурно-історичних періодів [8, с. 37–38].

Археологічні розкопки проводилися на багатьох пам'ятках переважно доби пізнього палеоліту. У 1993–2004 рр. проводилися розкопки пізньопалеолітичних пам'яток Анетівки II (керівник — В. Н. Станко; І. В. Піструїл, А. В. Главенчук, А. В. Старкін), 1993–1994 рр. — Анетівки XIII (керівники — В. Н. Станко та І. В. Піструїл), 1994 р. — Анетівки XXII (керівник — В. Н. Станко; В. Я. Диханов). Найбільш досліджуваною пам'яткою стала Анетівка II, яку розкопувала експедиція під керівництвом В. Н. Станко більше тридцяти років (1978–2007 рр.).

Науково-технічна обробка матеріалів здійснювалася шляхом проведення техніко-морфологічного аналізу колекцій, складання описів та таблиць, шифровки та опису палеонтологічного матеріалу, виготовлення ілюстрацій (складання креслень, малюнків кременю та фотографій) та ін. Упорядковані палеолітичні колекції Анетівки I, Анетівки II, Анетівки XIII та Анетівки XXII. Упорядкуванням колекцій займалися В. Н. Станко, А. В. Старкін, В. Я. Диханов, І. В. Піструїл. Систематизований і описаний мезолітичний матеріал лабораторії з 42 місцезнаходжень (О. В. Сминтина). Упорядковані мезолітичні колекції з поселень Мирного, Царичанки, Абузової Балки, Трапівки та ін. [9–10].

У 1994 р. під керівництвом О. А. Прігаріна проведені етнографічні дослідження у дев'яти селах Доманівського, Вознесенського і Арбузинського районів Миколаївської області. Для створення кабінету етнографії населення Степової України привезений етнографічний матеріал. У листопаді 1994 р. відбулося етнографічне дослідження болгар Задністров'я с. Главани Ар-

цизького району Одеської області (О. А. Прігарін, Т. А. Агафонова, А. В. Шабашов) та пошук предметів культури і побуту для поповнення колекції лабораторії. Зібрані записи, бесіди, відповіді на анкети, фотографії, малюнки, креслення, на основі яких співробітники лабораторії відтворили особливості матеріальної (поселення, житло, начиння, вбрання) та духовної культур (календарні і насінневі свята, сімейний і суспільний побут, народні звичаї та вірування українського населення Степового Побужжя [10, арк. 3].

У 1995 р. співробітниками лабораторії проведені етнографічні дослідження традиційної культури населення Бессарабії: українського — с. Шевченково Кілійського, с. Білолісся Татарбунарського, с. Михайлівка Саратовського районів Одеської області (липень — серпень 1995 р.); болгарського — с. Новоселівка Кілійського, сс. Владичень, Червоноармійське, Огородне, Нові Трояни Болградського, с. Зоря Саратовського районів Одеської області (липень — серпень 1995 р.); російського — с. Приморське Кілійського, Іванівка Білгород-Дністровського районів Одеської області (липень 1995 р., березень 1996 р.) [4, арк. 2].

Працівниками лабораторії та студентами ОНУ (тоді ОГУ) упорядкований матеріал по етнографії Степового Побужжя, складені інвентарні картки і ведеться опис предметів культури і побуту даного регіону (О. А. Прігарін, Т. А. Агафонова, М. Захарченко) [4, арк. 1–2].

Під керівництвом В. Н. Станко проводилася міжнародна дослідницька програма «Греки Півдня України» у 2001 р., спрямована на всебічне вивчення історії, культурно-побутових традицій і сучасного стану представників даної етнічної групи в місцях їх компактного проживання (Крим, Приазов'я, Південно-Західна Україна). У складі експедиції працювало 10 представників від культурних центрів та вузів України, серед яких завідувач лабораторії археології та етнології Степової України — О. А. Прігарін. Зібрано колекцію фотографій (кін. XIX ст.) з понад 200 одиниць, зафіксований масив сімейних переказів [11, с. 535]. Деякі експонати з проведеної історико-етнографічної експедиції зберігаються у лабораторії. Роль В. Н. Станко у даному процесі — участь та контроль за етнографічними розвідками, редагування наукових праць з етнології та написання власних, наукове керівництво. Результати наукових досліджень використані в

освітнянському процесі (підготовка наукових програм, навчальних дисциплін та посібників тощо).

У напрямку навчально-методичної роботи відбувалася організація і проведення археологічної практики студентів історичного факультету ОНУ на пам'ятках археології в селах Анетівка Доманівського району Миколаївської області (В. Н. Станко, І. В. Піструїл, А. В. Главенчук, О. А. Прігарін, В. Я. Диханов). При розкопках Анетівки студенти проводили планіграфічну фіксацію знахідок, розвідки навколишніх територій з метою пошуку нових пам'яток, камеральною обробкою матеріалів розкопок. У такий спосіб відбувалася підготовка дослідників кам'яного віку, які б продовжили вивчення палеоліту Північного Причорномор'я.

Етнографічна практика проводилася в селах Саратовського, Кодимського, Татарбунарського, Болградського та Кілійського районів Одеської області (керівники — В. Г. Кушнір, О. А. Прігарін).

На базі лабораторії за період завідування В. Н. Станко працювали два студентських наукових гуртки: археології кам'яного віку (спочатку керівник — В. Я. Диханов, потім — І. В. Піструїл) та етнографії (керівник О. А. Прігарін). Систематично проводилися консультації студентів та аспірантів з проблем археології і етнографії, методики написання курсових і дипломних робіт. Зі студентами в лабораторії періодично проводилися практичні заняття, де вони навчалися практичним навичкам роботи з археологічними матеріалами, азів технології обробки кременю та морфології виробів, вивчали правила і техніку малювання кременю, класифікацію готових виробів. В. Н. Станко мав намір організувати при лабораторії лекційні курси для студентів із залученням співробітників ОНУ, спеціалістів в області археології, але ця ідея не втілена в життя.

За допомогою матеріалів лабораторії підготовлені десятки рефератів, курсових, бакалаврських і дипломних, магістерських робіт та дисертацій. На основі роботи з археологічними матеріалами студенти готували тези доповідей до багатьох регіональних та міжнародних конференцій. Це, передусім, участь в археологічних конференціях, організованих на базі кафедри і лабораторії археології та етнології Степової України: щорічній Всеукраїнській етнологічній конференції студентів і молодих

вчених та Міжнародній конференції студентів і молодих вчених «Давні культури і цивілізації Східної Європи».

За наукового керівництва В. Н. Станко лабораторією створена бібліотека, яку збирали співробітники і за рахунок подарунків інших осіб, вона складається з рідкісних видань по історії первісного суспільства, археології, етнографії. Бібліотекою користувалися студенти, що спеціалізуються на кафедрі, для написання курсових і дипломних робіт і для підготовки до практичних занять і спецкурсів.

І. В. Піструїлом проводилися екскурсії: крім студентів, з колекціями лабораторії ознайомилися учні шкіл, гімназій, етнографічного та археологічного гуртків Центру туризму та краєзнавства м. Одеси [5, арк. 2].

За роки керування В. Н. Станко лабораторією розпочате складання тематичного каталогу наукової літератури з археології та етнології. Існує архів експедиційних матеріалів розкопок поселення Анетівка II. Наслідком багаторічних досліджень є те, що сьогодні в лабораторії зберігаються багаті колекції Причорноморської експедиції, якою керував професор В. Н. Станко. Ця експедиція здійснила розкопки пам'яток кам'яного віку долини ріки Бакшали (Анетівка I, Анетівка II, Анетівка XIII, Анетівка XXII, в тому числі понад 20 стоянок кам'яного віку в цьому ж регіоні). Тут зберігається частина колекції трипільського поселення біля Березівської ГЕС і частина археологічної колекції з багатошарового поселення Орловка. Зібрана етнографічна колекція знарядь праці, предметів побуту, зразків народного образотворчого мистецтва, знайдених у болгарських, українських, гагаузьких, російських та молдавських селах. У різних кімнатах лабораторії оформлені стенди з деякими колекціями кременевих виробів мезолітичних пам'яток Одеської області (Мирне), фотографіями пам'яток Анетівки I та II.

Завдяки В. Н. Станко лабораторія археології та етнології Степової України мала зв'язки як з українськими, так і з європейськими організаціями та вищими навчальними закладами. Відбувалося співробітництво з Інститутом мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М. Т. Рильського НАН України, Одеською обласною організацією Українського товариства охорони пам'яток історії та архітектури. Відвідувачем лабораторії був професор з Італії П. Бьйонджи (університет Ка'Фоскарі).

На 1994 р. між кафедрою археології та етнології України та Ягеллонським і Торунським університетами встановлені тісні наукові контакти (сумісні польові дослідження та публікації). Лабораторія поповнювалася новими колекціями не тільки з Анетівки, а й зі стоянок Каторжино. При цьому лабораторні дослідження продовжують і надалі відігравати важливу роль у наукових пошуках вчених ОНУ.

Таким чином, завдяки науковому керівництву В. Н. Станко лабораторія археології та етнології Степової України ОНУ ім. І. І. Мечникова була місцем інтеграції дослідників кам'яного віку та етнологічних особливостей населення Північно-Західного Причорномор'я. На чолі з В. Н. Станко проведено археологічні розвідки та розкопки цінних пам'яток, що дало змогу порушити складні питання палеоекономіки, палеосоціології та палеоетнології. Вчений керував написанням дисертацій археологічного та етнологічного спрямування співробітників лабораторії. Завдяки В. Н. Станко лабораторія підтримувала зв'язки з європейськими вузами, проводячи спільні дослідження. Тому дослідження лабораторії, що проводилися колись, якісно поліпшили рівень наукових праць вчених ОНУ ім. І. І. Мечникова й призвели до видання ряду монографій з археології та етнології.

Джерела та література

1. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Кафедра історії давнього світу та середніх віків історичного факультету Одеського національного університету». — Спр. 8. Протоколи засідань кафедри, 1998 р., 101 арк.
2. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Лабораторія археології та етнології Степової України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова». Доповідна записка. Про доцільність організації науково-дослідної лабораторії «Археології та етнографії Степової України», 1992 р., 3 арк.
3. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Лабораторія археології та етнології Степової України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова». Записка про доцільність організації проблемної лабораторії, 1992 р., 1 арк.
4. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Лабораторія археології та етнології Степової України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова». Звіт про роботу Лабораторії «Археологія і етнографія Степової України», 1995 р., 4 арк.
5. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Лабораторія археології та етнології Степової України Одеського національного університету імені

- І. І. Мечникова». Календарний план виконання теми «Економіка давніх суспільств Південної України», 1992 р., 3 арк.
6. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Кафедра археології та етнології України історичного факультету Одеського національного університету». — Спр. 1. Звіт про науково-дослідницьку роботу кафедри археології та етнології України та історії давнього світу та середніх віків, 1993 р., 10 арк.
 7. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Кафедра археології та етнології України історичного факультету Одеського національного університету». — Спр. 2. Звіт про науково-дослідницьку роботу кафедри археології та етнології України, 1994 р., 10 арк.
 8. Дзиговский А. Н. Памятники археологии и казачества Доманевского района / А. Н. Дзиговский, А. А. Пригарин, И. В. Пиструил // История. Етнография. Культура. Нові дослідження: матеріали ІІ Миколаївської обласної краєзнавчої конференції: тези доп. — Миколаїв, 1997. — Т. І. Археологія і етнографія. — С. 37–38.
 9. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Лабораторія археології та етнології Степової України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова». План роботи Лабораторії на 1993/1994 рр., 3 арк.
 10. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Фонд «Лабораторія археології та етнології Степової України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова». План роботи Лабораторії на 1994/1995 рр., 4 арк.
 11. Станко В. Н. Греки Півдня України: інформація про початок дослідницької програми / В. Н. Станко, М. А. Араджіоні, Є. С. Самарітакі // Записки історичного факультету ОДУ ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2002. — Вип. 12. — С. 534–536.

Анотації

Иваниченко Л. М. Участие В. Н. Станко в создании и деятельности лаборатории археологии и этнологии Степной Украины ОНУ им. И. И. Мечникова.

В статье исследуется вопрос о вкладе известного отечественного археолога В. Н. Станко в организацию и деятельность научной лаборатории при кафедре археологии и этнологии Украины Одесского национального университета им. И. И. Мечникова. Анализируются основные направления ее деятельности и оценивается ее роль в исторических исследованиях ученых университета.

Ключевые слова: Станко В. Н., лаборатория, Северо-Западное Причерноморье, палеолитическая коллекция, Причерноморская археологическая экспедиция, поселение Анетовка, археологические и этнологические разведки.

Ivanichenko L. M. Participation of V. N. Stanko in the creation and activity of the laboratory of archeology and ethnology of steppe Ukraine in ONU named after I. I. Mechnikov.

The article deals with the question of famous archaeologist V. N. Stanko's contribution to the organization and activity of the scientific laboratory at the department of archeology and ethnology of Odessa National University. The article analyzes guidelines of its activity and estimates its role in the scientific researches of University scientists.

Key words: Stanko V. N., Laboratory, Northwestern Black Sea, a collection of Paleolithic, Black Sea archaeological expedition, settlement Anetivka, archaeological and ethnological exploration.

Надійшла до редакції 15 жовтня 2013 р.

УДК 94[(477).(470+571)]:327.56:929

А. П. Ільченко

УКРАЇНА — НЕ РОСІЯ: РОЛЬ Л. Д. КУЧМИ У ВИРІШЕННІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ НАВКОЛО ОСТРОВА ТУЗЛА

У статті через призму висвітлення російсько-українських відносин в періодиці зроблена спроба проаналізувати роль Л. Д. Кучми у вирішенні конфлікту навколо острова Тузла у вересні–грудні 2003 року.

Ключові слова: українсько-російські відносини, острів Тузла, територіальна цілісність, політика багатовекторності, ЄС, НАТО, ООН, ОБСЄ.

В кінці 2013 року Україна стоїть на порозі підписання договору про асоційоване членство та співробітництво з Європейським Союзом. Політологи прогнозують, що підписання асоціації погано вплине на російсько-українські відносини, оскільки Росія традиційно була та залишається важливим геополітичним гравцем на світовій арені. Україна в Росії традиційно розглядається як сфера впливу, один із головних аванпостів на заході. З 2012 року Росія бере участь в програмі регіонального економічного співробітництва та інтеграції «Єдиний економічний простір». Росія використовує дану програму економічного співробітництва для політичного контролю над її учасниками.